

KNJIŽICA O DRUGOM VATIKANSKOM I RECEPCIJI TIJEKOM 50 GODINA¹

Nediljko Ante Ančić, *Drugi vatikanski sabor. Kratak prikaz*, CUS, Split, 2016., 64 str., sa 26 fotografija.

Autor je svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije i profesor fundamentalne teologije na KBF-u u Splitu. Studij i doktorat teologije završio je u Innsbrucku i to će biti razlog da s posebnom pozornošću prati teološku literaturu na njemačkom. U pisanim radovima bavi se ekleziologijom te ekumenskim i religijskim dijalogom. Među dosad objavljenim knjigama spomenimo *Vjera koja rasvjetljuje život*, CUS, Split, 2015., u koju je uvrstio svoj 21 članak objavljivan između 1992. i 2013. godine. Iz predgovora ovoj knjižici čitatelj doznaje da je tekst poslužio kao tematsko gradivo za Vjeronaučnu olimpijadu učenica i učenika osnovnih i srednjih škola 2015. u Hrvatskoj. Ovdje je tu građu doradio u knjižicu za širi krug čitatelja, jer je uvjeren u važnost Drugoga vatikanskog za Crkvu od prije 50 godina te za današnje odnose u Crkvi i djelovanje u pluralnom društvu.

U kratkom uvidu u povijest općih sabora u Crkvi spominje kako se od proglašenja papina primata na Prvom vatikanskom godinje 1870. smatralo da sabor više nije potreban jer je papa ovlašten sa svojim suradnicima u Rimu rješavati doktrinarna i disciplinska pitanja. Kardinal Giuseppe Roncalli, s iskustvom profesora crkvene povijesti i crkvenog diplomata, bio je izabran sa 77 godina za papu, 28. listopada 1958. I već nakon tri mjeseca najavio je opći sabor. Predpripravna i pripravna faza trajala je tri godine, kada su imenovane komisije od prikupljenih odgovora biskupa i crkvenih učilišta sročile nacрте o kojima će biskupi raspravljati na plenarnim zasjedanjima sabora. Zahvaljujući plodovima liturgijske obnove, građa o liturgiji bila je najzrelija za usvajanje i o njoj su biskupi raspravljali na prvom zasjedanju, koje je održano od 11. listopada do 8. prosinca 1962. Ančić je dobro protumačio svrhu Sabora kako ju je postavio Ivan XXIII. u pripravnoj fazi i govoru otvorenja: posadaš-njenje Crkve (*aggiornamento*). Novi papa Pavao VI. već u nastupnom pozdravu 21. lipnja 1963. najavio je da će mu glavni program biti

¹ U *Crkvi u svijetu* 3 (1968) 3, 62-73, tiskan je moj prvi znanstveni teološki članak: "Teološki domet i granice prijevoda Dogmatske konstitucije o Crkvi" koji je divno lektorirao don Mate Meštrović. Uz radost što CUS kroz sve ove godine uspješno vrši poslanje koje joj je dao utemeljitelj nadbiskup Franić, ovim u znak zahvalnosti u tom časopis objavljujem svoju recenziju ove knjižice o Drugom vatikanskom.

nastavak, dovršetak i provedba Drugog vatikanskog. U sljedeća tri plenarna zasjedanja rad biskupa u Rimu odvijao se po dva mjeseca u jesen, ali su komisije cijelu godinu nastavljale ugrađivati predložene formulacije. Na drugom zasjedanju došlo je do mučnog razabiranja odnosa između pape kao pročelnika zbora biskupa i samog zbora biskupa koji su nasljednici zbora Dvanaestorice. Također je malom većinom trebalo odlučiti o uključivanju građe o Majci Isusovoj u Konstituciju o Crkvi i Papa se priklonio toj relativnoj većini, ali je za utjehu "mariološkim maksimalistima" proglasio Mariju Majkom Crkve u smislu pastira i vjernika (ne u smislu institucije spasenja!). Među bolna pitanja spadao je ekumenizam kao kajanje za grijehе naše zajednice protiv punoga jedinstva i obraćenje Kristu kako bismo bili bliži jedni drugima mi razdijeljeni sljedbenici Krista u pluralnom svijetu. Veoma teško je išao nacrt Deklaracije o religijskoj slobodi, jer smo do Sabora naučavali važnost vjerske istine te da državna vlast treba pravu religiju (tj. katoličku) štiti, a druge samo tolerirati. Sada je naglasak prebačen na ljudsko dostojanstvo kako ga priznaje Novi zavjet i međunarodno pravo: čovjek i u eventualno krivoj religiji ne gubi pravo na slobodu vjerovanja. Veliku novost na četvrtom zasjedanju predstavljala je građa za Pastoralnu konstituciju o Crkvi u suvremenom svijetu gdje je istaknuto da integralan razvoj društva traži zalaganje svih ljudi različitih uvjerenja te da trajnom i pravednom miru mogu i trebaju svi pridonositi.

Od hrvatskih biskupa aktivno su pridonosili radom u komisijama i nastupima na plenarnim zasjedanjima zagrebački nadbiskup Franjo Šeper i splitski nadbiskup Frane Franić. Šeper je kao biskup glavnoga grada crkve u Hrvata podržao pokretanje u jesen 1962. i kasnije stalno izlaženje *Glasa Koncila* u kojem su njegov saborski teolog Tomislav Šagi-Bunić i drugi hrvatski teolozi tumačili tekstove i duh Koncila, a Franić je po završetku Sabora pokrenuo časopis *Crkva u svijetu* za proučavanje i primjenu saborskog učenja u prilikama Crkve u socijalističkom režimu.

Razdoblje od pedeset godina provedbe Drugoga vatikanskog sabora u Crkvi Ančić dijeli na četiri faze:

- Liturgijska obnova s naglašenom ulogom laika u narodu Božjem, uz prevođenje i komentar 16 saborskih dokumenata;
- Zastoj zbog ustrašenosti od zloporabe slobode u Crkvi;
- Ulazak u novo stoljeće na duhovnoj baštini Drugog vatikanskog pod vodstvom Ivana Pavla II.;
- Kontinuitet kao hermeneutski ključ za Sabor u vrijeme Benedikta XVI.

Kad je riječ o recepciji Koncila u Crkvi među Hrvatima, ističe zauzimanje pojedinih teologa, crkvenih učilišta i časopisa, ali s tugom ustanovljuje da se "koncilska prementalizacija" još nije cjelovito dogodila (str. 56-57). Urušavanjem komunizma nastala je nova dobra prilika da Crkva uči evangelizirati i pastoralno djelovati u pluralnom društvu. U "Kazalu važnih pojmova" zorno je obrađeno 30 natuknica za koje se autor inspirirao jednom knjigom na njemačkom. U "Literaturi" (str. 63) navedena su tri naslova na hrvatskom i četiri na njemačkom, od kojih zborno djelo Alberigo-Wittstadt obuhvaća pet svezaka.

U četiri konstitucije (SC, LG, DV, GS) Ančić s pravom gleda teološku okosnicu Sabora te zaključuje: "Koncil je iznjedrio čitav niz znakovitih i važnih pojmova koji su ušli u teološku i crkvenu uporabu, ali čije duboko i osebujno značenje nije na prvi pogled jasno pa ga treba uvijek iznova otkrivati i tumačiti. To su primjerice: *aggiornamento*, pastoralnost, dijalog, znakovi vremena, hijerarhija istina, Crkva kao sakrament, Božji narod, kolegijalno jedinstvo, Crkva siromaha, puno, svjesno i djelatno sudjelovanje u bogoslužnim slavljinama, autonomija zemaljskih stvarnosti, vjerska sloboda i dr" (str. 54).

Divno je što su organizatori Vjeronaučne olimpijade u Hrvatskoj godine 2015. odabrali za temu Drugi vatikanski prigodom 50. obljetnice održavanja i provođenja. Profesor Ančić mogao je uspješno obaviti povjereni zadatak zahvaljujući osobnom proučavanju Sabora i zalaganju za saborsku obnovu u našim prilikama. Knjižica je vrijedna čitanja i razmatranja svim pastoralnim djelatnicima, a posebno studentima teologije i kandidatima za vjeroučitelje, jer sadrži pamtljiv i odmjeren pregled saborskog događanja i učenja. Zasluga je autora što je od mnoštva podataka odabrao najvažnije koji utječu na naše trajno djelovanje u Crkvi i s Crkvom.

Mato Zovkić